
ŽENSKO OBLIČJE DUHOVNOSTI: ZBORNIKU NA POT

Duhovnost je pojem, ki je v sodobnem konzumeristično, materialističnem svetu čestokrat razumljen kot protiutež le-temu. V znanstvenem izrazoslovju je lahko razumljen kot religijska vsebina (z vidika ozkih, vsebinskih definicij religije) ali pa kot religija sama (v širšem okviru, funkcionalističnih in odprtih definicij religije). Vendar pa je fenomen duhovnosti navadno tako v znanstveni teoriji kot tudi vsakdanji duhovni praksi, obravnavan v okviru splošnosti, ki ne pripoznava (ženske) in/ali razlikuje spolne dimenzije. Duhovnost, duhovna praksa in razumevanje le-te sta tesno povezani z vsemi dimenzijami življenja, in zato je ena izmed zelo pomembnih označb človeka in njegovega življenja vsekakor tudi dimenzija spola in posledično razlika, ki jo le-ta prispeva k duhovnosti in duhovni praksi, predvsem skozi njegovo razumevanje in aplikacijo tega razumevanja, ki pa je bilo podrejeno patriarhalnim in andocentričnim pogledom na svet in na človeka.

Ravno spolna perspektiva je namreč, predvsem v teoretičnih delih o duhovnosti, pogosto spregledana. Tako kot pri večini drugih področjih življenja je kljub emancipaciji žensk, moškost norma, ki določa pravila in okvire duhovnosti: kdo jo lahko prakticira, komu je dodeljena duhovna avtoriteta in kako je duhovnost pravzaprav živeta. Duhovnost je bila (v zahodni teologiji) tradicionalno gledano uradna posebna pravica moških. Bila je pridržana moškim, ki so razvili osnovna pravila duhovnih praks, misli, jih zapisali in skozi javni prostor, ki so si ga lastili od antike dalje svoj pogled posredovali naprej skozi generacije. Medtem pa so ženske vseskozi gojile in prakticirale njim lastno duhovnost in duhovno prakso, ki je imela bolj značaj privatnosti, ljudske ali poganske pobožnosti, kot pa uradne religijske prakse. Prav-to je imelo velik vpliv na duhovno življenje žensk.

Sodobno zavedanje in upoštevanje teorije spolnih razlik pa je odprlo nove dimenzije izraznosti duhovnosti in duhovnih praks ter spodbudilo razvoj novih oblik ženske duhovnosti. Prav tako je tudi nastanek in razvoj novih religijskih gibanj (v 70-ih in 80-ih letih dvajsetega stoletja),

posledično močno doprinesel k razvoju vprašanja enakopravnosti spolov znotraj religijskega polja ter vprašanja kategorije spola v duhovnosti. Postopoma so začele nastajati nove oblike ženskih duhovnosti, ki so včasih označene s pojmom gibanje »womanspirit« (»ženskiduh«), ali kot duhovni in metafizični feminizem. Te oblike nove ženske duhovnosti so nastale v drugem valu feminizma dvajsetega stoletja. Sodobna ženska duhovnost je danes pestra celovitost raznolikih oblik in značajev. V njenem najbolj obširnem opisu pomeni duhovno iskanje in kreativno izraznost sodobne ženske, bodisi znotraj ustaljenih religijskih institucionalnih okvirov, ali pa zunaj njih v bolj ne-tradicionalnih oblikah religijskih in sekularnih praks. Ženska duhovnost je lahko razumljena tudi kot zahteva žensk po pripoznanosti, možnosti soudeležbe tako v duhovnih zadevah, njihovem sooblikovanju in splošnem udejstvovanju v religijski in družbeni sferi življenja. Ženska duhovnost tako predstavlja možnost duhovne samouresničitve, kot utelešene (ženske) osebe z novo zavestjo duhovne moči. To se posledično izraža v novem pojmovanju občestva, novem odnosu do narave in vseh živih bitij na planetu.

Vprašanje ženske duhovnosti v kontekstu feministične teologije in religijskega feminizma je v Sloveniji pionirsko področje, ki še ni našlo pravega mesta v akademskih znanstvenih sferah in je praktično še neraziskano in nepoznano področje, ki čaka temeljitejše umeščenosti in razvoja. V pričujoči številki *Poligrafo*v so tako zbrani prispevki, ki v širšem kontekstu razvijajo vprašanje ženskih oblik duhovnosti v Slovenskem religijskem prostoru. Avtorice posameznih prispevkov prihajajo iz različnih ved in področji: teologije, religiologije, sociologije, antropologije, poezije... Prav tako raznolika in pestra je tudi vsebinska sestava prispevkov: poleg teoretičnih in empiričnih znanstvenih prispevkov sta navzoča tudi dva konkretna primera osebnih ženskih duhovnih praks, ki nosita značaj osebne izpovedi in eseja. V skupno osemperesno deteljico so v okviru pričujoče številke *Poligrafo*v, povezni tako po vsebini kot tudi po religijski (ne)pripadnosti si raznoliki prispevki. Posamezne prispevke povezuje duhovna poezija pesnice Barbare Hočevar Balon. Pestra in barvita raznolikost prispevkov priča o mnogoterosti živih obrazov številnih oblik ženske duhovnosti, ki se porajajo na Slovenskem. V tem oziru je pričujoči zbornik lahko razumljen tudi kot sled ženskega medreligijskega dialoga v slovenskem prostoru.

Zbornik poskuša predstaviti teoretično srce ženskih oblik duhovnosti ter implicirati model etičnega enakovrednega soobstoja tako imenovane ženske duhovnosti v slovensko religijsko-družbeno sfero. Predvsem pa omogoča globlje uvide v problematiko dojetanja fenomena duhovnosti v kontekstu spolne dimenzije ter prav tako razkriva kreativne napetosti, ki so navzoče na področju proučevanja duhovnosti in vprašanja spolov ter posledično prikaže nove duhovne ideje, obrede in duhovne prakse, ki so se in se oblikujejo v praksi sodobnih ženskih gibanj oziroma ženskih oblik duhovnosti. Le-te lahko razumemo kot znamenja delovanja duha v sodobni kulturi, ki vodi k temeljitim transformacijam in morda novim začetkom.

Nadja Furlan Štante, Marjana Harcet